

Sygn. akt I AGa 146/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Dobrowolski
Sędziowie	:	SSA Jadwiga Chojnowska (spr.) SSO del. Jacek Malinowski
Protokolant	:	Iwona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2019 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) (...) w W.

przeciwko **K. P.**

o zapłatę

na skutek apelacji **pozwanego**

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 19 kwietnia 2018 r. sygn. akt V GC 200/17

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.100 (osiem tysięcy sto) zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

(...)(...) z siedzibą w W. wnosił o zasądzenie od K. P. kwoty 239.249,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 czerwca 2017 r. oraz kwoty 172.500 zł, z zastrzeżeniem pozwanemu prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...), położonej w miejscowości R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) oraz z zastrzeżeniem pozwanemu prawa do powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie jego

odpowiedzialności z tytułu odsetek do odsetek ustawowych za opóźnienie za ostatnie dwa lata przed przysądzeniem prawa własności powyższej nieruchomości. Wnosił również o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podał, że kwota dochodzonego roszczenia stanowi wierzytelność przejętą od Banku (...) S.A. w W., powstałą w wyniku niewywiązywania się przez pozwanego z warunków umowy pożyczki nr (...).

K. P. w odpowiedzi na pozew wnosił o oddalenie powództwa. Kwestionując legitymację czynną wskazał, że powód nie udowodnił istnienia wierzytelności. Ponadto podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w pkt I zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 239.249,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem pozwanemu prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do nieruchomości oznaczonej nr działki (...) położonej w miejscowości R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) oraz z zastrzeżeniem pozwanemu prawa do powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie jego odpowiedzialności z tytułu odsetek do odsetek ustawowych za opóźnienie za ostatnie dwa lata przed przysądzeniem prawa własności powyższej nieruchomości. W pkt II zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 172.500 zł z zastrzeżeniem pozwanemu prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do nieruchomości oznaczonej nr działki (...), położonej w miejscowości R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), z zastrzeżeniem pozwanemu prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do sumy maksymalnej hipoteki kaucyjnej ujawnionej w księdze wieczystej KW nr (...), to jest do kwoty 172.500 zł zaś w pkt III zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 31.465 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok ten został wydany w oparciu o następujące ustalenia i ocenę prawną.

W dniu 6 sierpnia 2008 r. pozwany zawarł z Bankiem (...) S.A. w W. umowę pożyczki pod nazwą „pożyczka dla klientów instytucjonalnych zabezpieczona hipoteką” numer (...). Na mocy tej umowy bank udzielił pozwanemu pożyczki w kwocie 345.000 zł. Pożyczka udzielona została od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 31 lipca 2023 r. Spłata pożyczki została zabezpieczona m.in. hipoteką umowną zwykłą w kwocie 345.000 zł i hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 172.500 zł, ustanowionymi na nieruchomości pozwanego oznaczonej jako działka nr (...), położonej w miejscowości R., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Giżycku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

W dniu 10 sierpnia 2012 r. bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny (zwany dalej (...)) nr (...) /O., któremu Sąd Rejonowy w Giżycku postanowieniem z dnia 21 sierpnia 2012 r. nadał klauzulę wykonalności przeciwko pozwanemu.

Na dzień wystawienia (...) pozwany, z tytułu umowy numer (...), posiadał zadłużenie wobec banku w łącznej kwocie 293.013,81 zł, na które składało się zadłużenie z tytułu kapitału wymagalnego w kwocie 261.653 zł oraz wymagalne odsetki za okres od 31 lipca 2011 r. do 8 sierpnia 2011 r. w kwocie 30.196,43 zł oraz odsetki od zadłużenia przeterminowanego w kwocie 1.164,38 zł. W (...) wskazano również na dalsze naliczanie odsetek od kapitału według zmiennej stopy procentowej w wysokości 1,5 stopy procentowej ustalonej w oparciu o stopę referencyjną 3M Wibor powiększoną o marżę banku w wysokości 6,15 pp w stosunku rocznym. Na dzień wystawienia (...) oprocentowanie kredytu wynosiło 16,89 % w stosunku rocznym.

Na podstawie tytułu wykonawczego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Giżycku prowadził postępowanie egzekucyjne przeciwko pozwanemu, które zostało umorzone jako bezskuteczne.

W dniu 23 marca 2017 r. Bank (...) S.A. w W. scedował opisaną wyżej wierzytelność na powoda. Wraz z powyższą wierzytelnością na powoda przeniesione zostały także zabezpieczenia w postaci hipoteki zwykłej i kaucyjnej na nieruchomości pozwanego. Zmiana wierzyciela hipotecznego uwidoczniła została w księdze wieczystej nieruchomości.

Pomimo zawiadomienia o przelewie i wezwania pozwanego do zapłaty pożyczka nie została przez pozwanego uregulowana.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Zdaniem Sądu powód wykazał istnienie wierzytelności oraz jej wysokość. Świadczy o tym (...) z dnia 10 sierpnia 2012 r. nr (...) /O., wystawiony przez Bank (...) S.A. w W.. Wprawdzie tytuł taki był wystawiany na podstawie ksiąg banku i innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych, które to księgi i dokumenty, zgodnie z przepisem art. 95 ust. 1a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe, w postępowaniu cywilnym nie mają mocy dokumentów urzędowych, to jednak z chwilą nadania mu przez sąd klauzuli wykonalności stał się tytułem wykonawczym, a zatem dokumentem urzędowym, który stosownie do art. 244 § 1 k.p.c. stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone. Sąd uznał za udowodnione, że w dacie wystawienia tytułu dług pozwanego w stosunku do banku istniał i wynosił kwotę w nim wskazaną, czyli 293.013,81 zł, na którą składało się zadłużenie z tytułu kapitału wymagalnego w kwocie 261.653 zł oraz wymagalne odsetki za okres od 31 lipca 2011 r. do 8 sierpnia 2011 r. w kwocie 30.196,43 zł oraz odsetki od zadłużenia przeterminowanego w wysokości 1.164,38 zł. Jednocześnie w dniu wystawienia (...) zadłużenie pozwanego było wymagalne. Według Sądu to na pozwanym, który z twierdzeń swoich wywodził skutki prawne w postaci braku własnego zobowiązania, spoczywał ciężar dowodu, że wierzytelność powoda nie istnieje albo istnieje w mniejszej wysokości. Pozwany pozostał jednak bierny, a jego działania procesowe ograniczały się do gołosłownego podważania twierdzeń powoda. Taka postawa stanowiła, w ocenie Sądu, próbę nieuzasadnionego przerwania ciężaru dowodowego na stronę przeciwną i nie może implikować powstania po stronie powoda dodatkowych obowiązków dowodowych.

Przede wszystkim jednak, zdaniem Sądu, dla ustalenia istnienia wierzytelności oraz wierzyciela z niej uprawnionego znaczenie ma okoliczność, iż wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką zwykłą i kaucyjną i tylko w tym zakresie wierzyciel domaga się zaspokojenia. W związku z tym Sąd, przytaczając treść art. 65 ust. 1, art. 71, art. 69 oraz art. 3 u.k.w.h. uznał, że wpis hipoteki dla wierzyciela hipotecznego – jeżeli chodzi o odpowiedzialność dłużnika rzeczowego z nieruchomości – jest wystarczającą legitymacją do dochodzenia przysługującej mu wierzytelności w ten sposób zabezpieczonej. W konsekwencji wierzyciel dochodzący realizacji swoich praw wynikających z hipoteki umownej może powołać się na domniemanie wynikające z art. 71 u.k.w.h. w celu udowodnienia istnienia wierzytelności. Tym samym sam wpis hipoteki jest wystarczający do uwzględnienia powództwa skierowanego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu.

Odnosnie zaś określenia wysokości roszczenia Sąd zauważył, że jego weryfikacja jest możliwa w oparciu o treść dokumentów załączonych do akt sprawy – znana jest podstawa naliczania odsetek, których domaga się strona powodowa (239.249,58 zł), znany jest okres za jaki były naliczone odsetki wskazane w (...) oraz zasada dalszego naliczania odsetek po dniu wystawienia (...) (11 sierpień 2012 r. – do dnia zapłaty) i ich zmienna wysokość. Przedstawione przez powoda dane pozwalają na stwierdzenie, że wyliczona przez powoda kwota odsetek jest prawidłowa, a pozwany nie przedsięwziął żadnych kroków do jej skutecznego zakwestionowania i wskazania swojego sposobu ich wyliczenia. Pozwany nie zakwestionował również wysokości dochodzonej przez powoda części kosztów i opłat w kwocie 4.601,21 zł. Pozwany nie twierdził, aby pierwotny wierzyciel bezzasadnie lub niezgodnie z umową obciążył go kosztami postępowania w takiej właśnie wysokości. Poniesienie przez wierzyciela wskazanych kosztów postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi w wysokości wyższej od kwoty dochodzonej z tego tytułu wynika z postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Giżycku z dnia 13 maja 2016 r.

Odnosząc się zaś do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia Sąd wskazał, że w analizowanej sprawie zastosowanie mają przepisy obowiązujące przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), tj. do dnia 20 lutego 2011 r. Odwołując się do odpowiednich przepisów tej ustawy Sąd stwierdził, że ograniczenie wynikające z art. 77 zd. 2 u.k.w.h. nie dotyczy hipoteki kaucyjnej, a co za tym idzie – możliwość zaspokojenia się z nieruchomości obciążonej obejmuje zarówno przedawnioną wierzytelność zabezpieczoną hipotecznie, jak też odsetki.

Sąd zaznaczył, że obok kwoty wynikającej z niespłaconej należności głównej, pozwanego jako dłużnika hipotecznego obciąża obowiązek zapłaty reszty długu (odsetek) jedynie do wysokości zabezpieczonej hipoteką kaucyjną, w tym przypadku do kwoty 172.500 zł, co też Sąd zastrzegł w wyroku na podstawie art. 319 k.p.c.

Według Sądu – wbrew temu, co twierdzi pozwany – powód wykazał swoją legitymację do dochodzenia wierzytelności w niniejszej sprawie. Na wykazanie powyższego powód przedłożył sporządzony notarialnie wyciąg z umowy cesji wierzytelności z dnia 23 marca 2017 r. wraz z załącznikiem, potwierdzone za zgodność z oryginałem przez występującego w sprawie radcę prawnego, co spełnia wymogi art. 129 § 2 k.p.c. Załączone zostało również oświadczenie poprzedniego wierzyciela z dnia 21 kwietnia 2017 r. potwierdzające uiszczenie ceny nabycia wierzytelności. W ocenie Sądu wskazane dowody, uzupełnione dodatkowo o pozostałe odpisy dokumentów przedstawionych przez powoda, a zawierających oświadczenia poprzedniego wierzyciela i sporządzone przez niego dokumenty, spełniają wymóg wykazania cesji wierzytelności na rzecz powoda.

Z uwagi na powyższe Sąd uwzględnił powództwo oparte o art. 720 k.c. i art. 481 § 1 i 2 k.c.

O kosztach procesu Sąd postanowił na podstawie art. 98 k.p.c.

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżył pozwany, zarzucając mu obrazę następujących przepisów prawa:

1) art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez jego błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że to na nim spoczywał obowiązek wykazania, że roszczenie strony powodowej nie jest wymagalne, pomimo że powód nie przedstawił w sprawie zasadniczego dla tej kwestii dokumentu, tj. oświadczenia banku o wypowiedzeniu umowy pożyczki;

2) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, czego efektem stało się wyciągnięcie wniosków nielogicznych, sprzecznych z tym materiałem oraz ustaleniami stanu faktycznego wobec przyjęcia, że długoterminowe zobowiązanie z umowy pożyczki zostało skutecznie wypowiedziane przez pożyczkodawcę, podczas gdy do akt sprawy nie został złożony dokument wyłącznie o tym decydujący (wypowiedzenie umowy), a zarazem strona powodowa nie wypowiedziała się w sprawie w sposób wyraźny o jego twierdzeniu z odpowiedzi na pozew o braku wymagalności roszczenia z racji niezrealizowania uprawnienia do wypowiedzenia umowy pożyczki;

3) art. 231 k.p.c. poprzez uznanie za ustalony fakt przedterminowego rozwiązania umowy pożyczki i powstania wcześniejszej wymagalności całego roszczenia na podstawie innego faktu – istnienia (...), podczas gdy ustalenie tej okoliczności winno nastąpić wyłącznie na podstawie bezpośredniego środka dowodowego, tj. pisemnego oświadczenia banku o wypowiedzeniu umowy pożyczki (zgodnie z postanowieniami umowy pożyczki) i nie istniały żadne szczególne przyczyny uzasadniające zastosowanie domniemania faktycznego.

Wskazując na powyższe wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości. Wnosił również o zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd I instancji poczynił w niniejszej sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd Apelacyjny w całości więc podzielił i przyjął za własne, podobnie zresztą jak i wyprowadzoną na podstawie tych ustaleń ocenę prawną.

Podzielenie z kolei poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych, odnoszących się tak do okoliczności związanych z powstaniem wierzytelności, jak i jej wysokości, implikowało niemożność uwzględnienia sformułowanego w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., dotyczącego oceny przeprowadzonych dowodów i określającego

reguły tej oceny. Podkreślić w tym miejscu należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia tego przepisu wymaga wykazania, że konkretny przeprowadzony w sprawie dowód został oceniony przez sąd niezgodnie z regułami oceny dowodów. Ocena dowodów polega zaś na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Zadaniem sądu jest dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Tymczasem skarżący nie wykazał, z jakimi konkretnie regułami oceny dowodowej wnioski wynikające z przeprowadzonych w sprawie dowodów są sprzeczne, niezgodne, czy też jakich konkretnie dowodów nie uwzględniają. Dowodami tymi, wbrew odmiennemu przekonaniu pozwanego, nie są zaś same jego twierdzenia. Jako pochodzące od bezpośrednio zainteresowanego rozstrzygnięciem posiadają bowiem znikomą wartość wiarygodności, stanowiąc tym samym w istocie jedynie polemikę z niewadliwymi ustaleniami Sądu I instancji.

Chybione były także pozostałe zarzuty sformułowane w apelacji. Z ich treści wynikało, że skarżący neguje zgłoszone przez powoda roszczenie na tej jedynie podstawie, że do pozwu nie zostało dołączone oświadczenie banku (poprzednika prawnego powoda) o wypowiedzeniu umowy pożyczki. W tym zakresie wskazuje, że to na powodzie, zgodnie z art. 6 k.c., ciążył ciężar dowodu skutecznego wypowiedzenia długoterminowego zobowiązania z umowy pożyczki, a w konsekwencji istnienia wymagalności roszczenia. Jednocześnie według niego powstanie wcześniejszej wymagalności roszczenia nie może być stwierdzone na podstawie innego faktu (art. 231 k.p.c.) – istnienia (...). Winno ono nastąpić wyłącznie na podstawie bezpośredniego środka dowodowego, tj. pisemnego oświadczenia banku o wypowiedzeniu umowy pożyczki.

Odnosząc się do tej argumentacji zauważyć przede wszystkim należy, że zasady oceny materiału procesowego nie oznaczają, jak chce tego pozwany, że ustalenie określonego faktu bezwzględnie wymaga istnienia tego rodzaju środka dowodowego, z którego fakt ten bezpośrednio wynika. Nie jest zatem tak, jak sugeruje apelacja, jakoby uwzględnienie powództwa warunkowane było przedstawieniem przez powoda dokumentu obrazującego wypowiedzenie umowy. Symptomatyczne jest przy tym, że pozwany nie podjął choćby próby wykazania prawdziwości swoich twierdzeń w tym zakresie, np. poprzez zgłoszenie wniosku o przesłuchanie go w charakterze strony. Wskazać w tym miejscu trzeba, że rozkład ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) oraz relewantny art. 232 k.p.c. nie może być rozumiany w ten sposób, że ciężar dowodu zawsze spoczywa na powodzie. W razie sprostania przez powoda ciężącym na nim obowiązkiem dowodowym, na stronie pozwanej spoczywa ciężar udowodnienia ekscypcji i faktów uzasadniających oddalenie powództwa. Dowód każdego faktu prawnego (zarówno prawotworzącego, jak i pozostałych) jest dowodem głównym. Strona, która kwestionuje istnienie faktu prawnego może posłużyć się dowodem przeciwnym, który polega na wykazaniu, że twierdzenia przeciwnika są wątpliwe, nie zostały udowodnione, ich prawdziwości lub fałszu nie da się ustalić na podstawie zebranych materiałów dowodowych. Udany zaś dowód przeciwny oznacza, że przeciwnik nie przeprowadził skutecznie dowodu głównego.

W okolicznościach sprawy pozwany nie zaprzeczył zawarciu umowy pożyczki z poprzednikiem prawnym powoda oraz temu, że nie dokonał spłaty zadłużenia. Nie polemizował również z tym, że poprzednik prawny powoda, powołując się na istnienie wierzytelności, uzyskał (...) i w postępowaniu klauzulowym w żaden sposób tytuł ten nie został przez niego zakwestionowany. Pozwany kwestionując więc aktualnie twierdzenia powoda o wymagalności roszczenia, powinien nie tylko poprzeć swoje zarzuty przekonywującymi argumentami, ale przeprowadzić też dowód przeciwny, zwłaszcza że przedłożony przez powoda dowód w postaci (...) zaopatrzony został w klauzulę wykonalności, a prawomocne postanowienie sądu (w tym przypadku postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności (...)), zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., ma moc wiążącą. Pozwany natomiast nie zaoferował żadnego dowodu na podnoszoną przez siebie okoliczność. W konsekwencji nie może w chwili obecnej twierdzić, że nie było podstaw do domagania się od niego zasądzenia kwot dochodzonych pozwem. Twierdzeniu temu nie sprzeciwia się przy tym fakt braku przedłożenia pozwanemu oświadczenia banku o wypowiedzeniu umowy pożyczki. Zauważyć należy, że w aktach sprawy, oprócz (...), obrazującego wysokość dochodzonej należności, znajduje się też postanowienie komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z dnia 13 maja 2016 r. (k. 53). Wynika z niego zaś, że egzekucja z ruchomości, wierzytelności i kont bankowych pozwanego okazała się bezskuteczna. Pozwany wiedząc zatem o prowadzonej wobec niego egzekucji (z uwagi przede wszystkim na wiążące się z nią uciążliwości) i tym samym o roszczeniach poprzednika

prawnego powoda, nie podjął jakichkolwiek kroków celem wyjaśnienia, że roszczenie te w ogóle nie istnieje. Tego rodzaju bezczynność nie może być kwalifikowana inaczej, niż jako milcząca akceptacja nie tylko tego, że w dacie prowadzenia egzekucji było on dłużnikiem poprzednika prawnego powoda, ale i tego, że jego dług wynosił tyle, ile zostało wskazane w (...) (k. 47-52). Jeśli zaś dodatkowo zauważy się, że aktualnie dochodzone przez powoda roszczenie pozostaje w zbieżności z treścią (...), to już tylko te fakty stanowić mogły wystarczający asumpt do ustalenia – przy wykorzystaniu instytucji domniemania faktycznego z art. 231 k.p.c. – zarówno samego istnienia, jak i wysokości wierzytelności przysługującej powodowi.

Nie znajdując zatem podstaw do uwzględnienia apelacji Sąd Apelacyjny, w oparciu o art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c., mając na uwadze jego wynik. Zasądzona od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.100 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika powoda, będącego radcą prawnym, którego wysokość została określona w stawce minimalnej na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radcą prawnych.

(...)